

Cultuur in elke klas

klasse

NIEUW

1500 euro
subsidie
per project

Jouw klas
gratis op
bus of tram

“MODESHOW
IN DE REKENLES”

“Cultuur, op hoeveel punten staat dat?”

Gezakt voor cultuur

Tekenen, dansles of esthetica zijn voorbeelden van cultuureducatie. Maar die omvat ook sprookjes, graag lezen of zelfexpressie. In het leerplan vind je cultuureducatie onder de noemer muzische vorming. Maar het komt ook in andere vakken of leergebieden aan bod. Zelfs in de wetenschappen zit veel cultuur. Schilderijen zitten vol geometrische vormen. En het kunstwerk dat je leerlingen in de werkplaats metaal maken, gehoorzaamt aan de wetten van de fysica. Cultuureducatie vind je ook in de 167 academies

van het deeltijds kunstonderwijs. Daar kun je je bekwaamen in woord, muziek, dans of beeldende kunst.

Professor Anne Bamford, gespecialiseerd in de relatie tussen cultuur en pedagogie, bekeek tijdens het schooljaar 2006-2007 ons onderwijs kritisch. Ze ging na hoeveel cultuur er aan bod kwam, en peilde naar de kwaliteit ervan. Ze gaf haar rapport aan de minister van Onderwijs bij de start van het vorige schooljaar. Enkele conclusies:

“Kunst en cultuur ontbreken vaak in het Vlaamse onderwijs. Terwijl kunst en cultuur essentiële talen zijn waarmee je de wereld kunt begrijpen”

“Vlaanderen heeft kunst- en cultuureducatieve projecten van vaak hoge kwaliteit, maar niet alle kinderen en jongeren kunnen hiervan genieten. Daarnaast verschilt de kwaliteit enorm van school tot school. Scholen moeten meer van elkaar leren en uitwisselen”

“De hoeveelheid en de kwaliteit van kunsteducatie in de lerarenopleiding zijn de jongste jaren verminderd”

Anne Bamford,
Australische pedagoog, hoogleraar aan
de Wimbledon School of Arts

© KKA Gertrude Lukaczek

Extra inspanningen

De minister van Onderwijs en de CANON Cultuurcel geven cultuur op school daarom een flinke duw in de rug.

- De CANON Cultuurcel lanceert met **dynamo3** een vernieuwde aanpak voor cultuur op school. Met gratis streekvervoer en een dubbele subsidiepot. Meer info op p. 4 – 5.
- Cultuureducatie is volgend schooljaar een prioritair nascholingsthema. Geniet samen met je collega's van gratis culturele nascholing. Lees meer op p. 8.
- De CANON Cultuurcel stimuleert leraren en scholen om aan de slag te gaan met cultuur. Kom naar de **CANON projectdagen** in elke Vlaamse

provincie in november 2009. Wissel ideeën uit en werk samen met collega's uit andere scholen. Meer info op www.canoncultuurcel.be.

- Op www.ingebeeld.be vind je een **lesmodule** over media-educatie voor alle onderwijsniveaus. Het nascholingsaanbod over INgeBEELD staat op www.renvlaanderen.be.
- De tijdelijke **projecten muzische vorming en kunstinitiatie** zijn met twee schooljaren verlengd. Daarmee krijgen leraren de kans op nascholing. Scholen en dko's werken via cultuureducatie samen rond gelijke onderwijskansen. Meer info op www.ond.vlaanderen.be/dko.

Te veel ouders zien creativiteit als een luxe. Een uur creatieve vorming in de klas is volgens hen een uurtje vakantie. Alsof denken dan wordt stilgelegd.

(Peter Adriaenssens,
kinderpsychiater)

OP DE COVER

De leerlingen van juffen Mieke, Veronique, Ingeborg, Julie en Leen werken in het Sint-Lodewijkcollege Brugge aan een modeproject. Ze bereiden de modeshow voor in de rekenles, maken de affiche in de taalles en ontwerpen hun kledij met de hulp van een modeontwerperster.

© Lieve Van Assche

Op weg naar cultuur met dynamo3

DYNAMO3 IS EEN VERNIEUWDE AANPAK VOOR CULTUUR OP SCHOOL, MET DRIE PIJLERS:

1. dynamoPLAN

NIEUW

Versterk de band van je school met je cultuurpartners. Schrijf daarover een dynamoPLAN op maat van je school. Geen eindeloos dossier, gewoon een **realistisch toekomstplan over de samenwerking tussen je school en je cultuurpartners**, onderkend door jou en je directie. Je vindt alle uitleg op www.dynamo3.be.

Die verklaring stuur je naar de CANON Cultuurcel. Dan krijg je een dynamoCODE.

2. dynamoOPWEG

NIEUW

Met je dynamoCODE kun je via dynamoOPWEG één van de vele **cultuurschakels** in je schoolomgeving bezoeken. Cultuurschakels zetten hun deuren open voor klasgroepen. Naast musea en culturele centra vind je ook bibliotheken en andere interessante bestemmingen in het aanbod.

Trek met je klas naar een cultuurschakel te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer. Zo draagt je school haar steentje bij tot een duurzame mobiliteit in Vlaanderen. Je ondersteunt de verkeersveiligheid en stimuleert bovendien je leerlingen om zich nu en in de toekomst milieuvriendelijk te verplaatsen naar cultuur. Ook in hun vrije tijd.

Om het vervoer van en naar zo'n schakel mogelijk te maken, sloot de CANON Cultuurcel een overeenkomst met de Vlaamse vervoermaatschappij De Lijn. Zo maakt je klas (of een groep van maximaal 30 leerlingen) **gratis gebruik van bussen en trams van De Lijn** als ze een cultuurschakel bezoekt tijdens de daluren (tussen 9 uur en 15.30 uur en na 18.30 uur).

IN ACHT STAPPEN NAAR EEN CULTUURSCHAKEL EN TERUG

1. Onderschrijf als school het dynamoPLAN van CANON. Info op www.dynamo3.be.
2. Je school ontvangt een unieke dynamoCODE.
3. Plan met je klas een cultuurschakelbezoek. Maak je keuze uit het ruime aanbod van meer dan 600 culturele bestemmingen. Van musea tot bibliotheken, van cultuurcentra tot theaterhuizen. Je vindt ze op www.dynamo3.be.
4. Neem contact op met de cultuurschakel. Maak concrete afspraken.
5. Stippel in je les de reisweg uit samen met je leerlingen.
6. Vraag tijdig een De Lijn-vervoerbewijs aan bij de CANON Cultuurcel.
7. Stipt aan de halte! Gratis heen en terug naar je cultuurschakel.
8. Post feedback op www.dynamo3.be.

Dankzij dynamo3 trekken we naar musea met De Lijn, werken samen met de academie en halen kunstenaars naar school. Creatief, goedkoop én beklijvend.

(Annick Dehouwer, De Mast Kasterlee)

3. dynamoPROJECT

Heb je een creatief idee en zoek je subsidies om dat uit te werken? Of je nu lesgeeft in kleuter- of lager onderwijs, in aso, bso, buso, kso, tso, cvo of in een hogeschool, het lerarenteam kan elk schooljaar opnieuw financiële projectondersteuning via dynamoPROJECT vragen. **Het dynamoBUDGET is voor het schooljaar 2009-2010 verdubbeld van 300 000 naar 600 000 euro.** Daardoor krijgen nog meer scholen financiële steun voor hun project. Hoe ga je tewerk? Heb je dankzij je dynamoPLAN je dynamoCODE gekregen? Surf daarmee naar www.dynamo3.be. Daar vind je het dynamoFORMULIER. Er zijn drie juryrondes tijdens het schooljaar: 25 september, 25 januari en 25 mei. Je kiest de inschrijvingsdatum die je het beste past. Zo kun je je leerlingen maximaal laten participeren in je projecten.

Het maximale ondersteuningsbedrag per project per schooljaar is 1 500 euro. De dynamoJURY be-

slist of je in aanmerking komt voor financiële steun. Enkele troeven:

- je project is origineel, creatief en vernieuwend
- je leerlingen participeren maximaal
- je hebt oog voor elk talent
- je legt de nadruk op het proces
- je plant op lange termijn
- je werkt samen met externe partners
- je schoolt je bij om je project uit te werken
- je kostenplaatje is realistisch en gefocust op leerlingenactiviteiten

De CANON Cultuurcel wil zoveel mogelijk scholen de kans geven om een project in te dienen. **Wordt het dit schooljaar voor jou de eerste keer?** Geen paniek. Je krijgt raad en feedback als het niet meteen lukt, of als de jury vraagt je dossier bij te sturen.

Je vindt meer info op www.dynamo3.be.

“Sleur je leerlingen mee in je trip”

HOE ONTSTEET JE BIJ JONGEREN HET VUUR VOOR CULTUUR?
JAN DE SMET EN TINE EMBRECHTS GEVEN VAN OP HET PODIUM TIPS
& TRICKS VOOR KUNST IN DE KLAS.

Jan De Smet: “Begin al van in de eerste kleuterklas met cultuur op school. Je hebt prachtige **kleinschalige kleutervoorstellingen**. Niet alle kinderen zitten immers graag in de grote massa te wachten op Plop. Maar bereid je leerlingen goed voor. Als de kleuters niet weten dat ze hun jas moeten afgeven aan de vestiaire, beginnen er een paar te wenen. Ze lopen een trauma op waardoor ze nooit meer een schouwburg binnengaan.”

Tine Embrechts: “Maak je voorstellingen **open** genoeg. Onze laatste voorstelling ging over prinses Charlotte van België. Zware kost. Maar begin op lichte manier. Ondertussen trek je ze het verhaal in. Ik had drie stevige kleppers van monologen. Doe je dat na tien minuten in het stuk, dan lopen alle jongeren buiten. En je wilt toch dat ze goesting krijgen, om mee te doen of nog te komen. Maar hier hingen ze aan mijn lippen. Toen ik op mijn veertiende naar Antigone ging, brachten ze dat zo saai dat ik de volgende vijf jaar geen zin meer had in Griekse tragedies.”

Jan De Smet: “Ook **timing** is belangrijk. Programmeer geen schoolvoorstelling op maandagochtend om tien uur. Dan zitten ze op de achterste rijen met hun iPods op te slapen, want ze zijn het hele weekend uitgeweest. **Schotel ze niet eender wat voor.** Zelf moest ik als leerling naar Xanthippe met Yvonne Lex. Compleet verkeerd geprogrammeerd. Ze kreeg een stuk van vijf frank naar haar voeten geworpen. Ze gooide het terug en zei: ‘Hier,

koop er wat cultuur voor.’ Gevolg: ze werd bedolven onder de centen.”

Tine Embrechts: “Blijf alert op het podium. Dan blijven ze ook aandachtig in de zaal. Als pubers in de zaal beginnen te roepen, moet je die niet negeren. **Humor helpt.** Maar we brengen nooit flauwekul omdat we denken dat ‘de jongeren dat goed zullen vinden’. Wees steeds je eigen norm.”

Jan De Smet: “Verras. **Doorbreek hun verwachtingspatroon.** Voor Jeugd en Muziek speel ik vuile rock ‘n roll op mijn accordeon. Lawaai dat dat maakt! En die mannen zoeken: waar zit die versterker? Of ik begin mijn voorstellingen met een rapnummer en zeg: ‘Als je zo geschiedenis kreeg, je zou het wel kennen, he?’ En die gasten maar knikken. Zie kunst en cultuur breed. Wees **laagdrempelig**. Als wij met De Nieuwe Snaar in de schouwburg spelen, komen er mensen over de vloer die anders nooit naar de schouwburg gaan. Vroeg of laat komen die terug.”

Tine Embrechts: “Cultuur heeft absoluut zijn plaats op de schoolbanken. Krijg je geen cultuur aangeleerd, dan weet je niet of je er interesse voor hebt. Als ik naar het museum ga met een vriend die me vol passie over een kunstwerk vertelt, dan word ik zelf ook geprikkeld. Daarom zijn gepassioneerde leraren zo belangrijk. **Sleur jongeren mee in je eigen trip.** Vertel hun waarom je iets fantastisch vindt. Maar sluit aan bij hun leefwereld. Zelf had ik een leraar die zo zwolg in de schoonheid van de gedichten van Rilke, dat ik gewoon afhaakte.”

Jan De Smet: “Een leraar die je **begeestert**, daar luister je naar. Mijn leraar Frans lager middelbaar liet ons teksten lezen van Georges Brassens en films zien van Jacques Tati. En mijn leraar Nederlands

leerde ons spelen met taal aan de hand van Drs. P. Dat zijn ijkpunten in mijn culturele opvoeding. Ik ben die leraren eeuwig dankbaar.”

Tine Embrechts: “Onze leraar Engels liet ons Shakespeare aan mekaar voordragen voor de klimreken in het speeltuintje voor de kinderen. Je vindt alles in de klas op die leeftijd saai, maar dat was zo origineel dat het mij goesting gaf om zelf toneel te spelen. Uit mezelf was ik geen toneellessen gaan volgen. Maar die **leraar liet me inzien dat ik talent had**. Klasgenoten die niet zo geïnteresseerd waren, speelden een kleine rol. Maar ze deden wél mee.”

“De artiesten laten onze leerlingen hun eigen bijzondere talenten ontdekken en krikken hun lage zelfbeeld op. Mijn collega’s spreken nu genuanceerder over de leerlingen.”

(Chris Stalmans, KTA2 Diest)

HONGER NAAR CULTUUR? ZEVEN TIPS

1. Kom uit je schoolkot

Klop aan bij het cultureel centrum in je buurt. De cultuurverantwoordelijke van je gemeente. De ouders-kunstenaars. Nodig ze uit in de klas.

2. Pak uit met je project

Sluit je cultuurproject af met een knetterend feest. Laat je leerlingen optreden en tentoonstellen. Dubbel prijs: een stevige schouderklop voor je leerlingen, en leuke promotie.

3. Kunst in de les wiskunde

Je project staat niet los van de andere lessen. Bereken in de les economie de kosten voor de catering. Bouw in de klas metaal aan je podium.

4. Kleur buiten de lijntjes

Stimuleer het experiment. Durf fouten te maken. Laat je leerlingen exploreren, beleven en creëren. Hun leerproces is even belangrijk als het eindproduct.

5. Denk divers

Wil je al je leerlingen bereiken? Denk aan hun culturele en sociale diversiteit. Laat ze hun eigen achtergrond, ideeën en ervaringen in hun project verwerken. Maak ze nieuwsgierig naar mekaars wereld.

6. Geef punten aan je project

Laat je leerlingen kritisch nadenken over hun project, zowel over proces als resultaat. Bevraag ook je culturele partners. Die bekijken je project vanuit een andere hoek.

7. School jezelf bij

Als leraar heb je een enorme bagage aan pedagogische vaardigheden. Kunstenaars en cultuureducatieve organisaties bezitten op hun beurt een massa kennis over hun specialiteit.

Kul of cultuur? Doe de test op www.klasse.be/leraren/bijlage

Wat ik van nascholing verwacht? Dat ze me prikkelt. Dat ik er wakker van lig. Want morgen... ga ik ermee aan de slag.

(Koen Crul, docent muzische vorming, KHBO Brugge)

GRATIS NASCHOLING? VERFRIS JE KIJK OP DE PRAKTIJK!

Er zijn vier vormen van nascholing voor leraren. Met geld van de overheid organiseren de onderwijskoepels cursussen binnen het eigen scholennet. Daarnaast heb je het open nascholingsaanbod van de hogescholen en universiteiten voor leraren. Ten derde zijn er de pedagogische studiedagen, waarbij je school specialisten uitnodigt. Ten slotte kun je cursussen volgen in het kader van de **prioritaire nascholings thema's**. Die zijn gratis.

Voor het volgende schooljaar (2009-2010) is kunst- en cultuureducatie, niet toevallig, één van de prioritaire thema's. Deze nascholingen worden dus gratis aangeboden. Meer info over die prioritaire nascholing vind je op www.ond.vlaanderen.be/nascholing.

NASCHOLING OVER CULTUUR: VISIE OF NATTE VINGER?

1. Heeft jouw school een visie of beleid rond kunst- en cultuureducatie?

Neen? De prioritaire nascholingen willen zo'n visie helpen ontwikkelen. Dit kan op het niveau van school, scholengemeenschap of scholengroep. Hoe meer mensen mee in het bad, hoe meer kans op succes.

☐ JA

☐ NEEN

2. Werkt jouw school aan een cultureel netwerk ?

Neen? Leer hoe je als leraar of als team kunt samenwerken met culturele partners. Stel je cultuurkompas af op het aanbod in de buurt van je school. Wat kan onderwijs voor cultuur betekenen en omgekeerd? Ga met dynamoOPWEG en test het aanbod uit.

☐ JA

☐ NEEN

3. Weet je voldoende over verfrissende werkvormen, nieuwe invalshoeken en methodieken rond kunst- en cultuureducatie?

Neen? Kies op maat van je job (je klas, je graad, je team) uit het gratis aanbod aan kunst- en cultuureducatieve nascholing. Voel je zeker aangesproken als je geen artistiek vak geeft of niet dagelijks met muzisch-creatieve vorming bezig bent. Ook in jouw lespraktijk verdient kunst- en cultuureducatie een plaats.

☐ JA

☐ NEEN

DEZE UPDATE IS EEN CO-PRODUCTIE VAN KLASSE EN DE CANON CULTUURCEL

Hoofdredacteur: Leo Bormans

Eindredactie: Wouter Bulckaert en Geert Neirynck

Redactie: Brecht Demeulenaere, Elke De Swert, Kristien Druyts, Jan Luyten, Helga Schrever

Vormgeving: Tim Sels, Mieke Keymis en Peter Mulders

Sites & multimedia: Michel Aerts, Stijn Bonjean en

Toon Van de Putte

Verantwoordelijke uitgever: Jo De Ro

Klasse – Koning Albert II-Haan 15 – 1210 Brussel –
www.klasse.be/leraren

CANON Cultuurcel – Koning Albert II-Haan 15 – 1210 Brussel –
www.canoncultuurcel.be